

Κατάρτιση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά

Κυριακή Πετράκη - Μιχάλης Δαμανάκης ■

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι διάφορες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης είναι ο σημαντικότερος χώρος χρήσης και καλλιέργειας της ελληνικής, ενώ ο εκπαιδευτικός αποτελεί τον πιο σημαντικό παράγοντα για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στη διασπορά. Οι δυο μεγάλες κατηγορίες εκπαιδευτικών που διδάσκουν στα σχολεία της ελληνικής διασποράς είναι: 1) οι ομογενείς και 2) οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί. Η κατηγορία των ομογενών εκπαιδευτικών διακρίνεται σε επιμέρους υποκατηγορίες κυρίως με βάση την κατάρτισή τους. Το άρθρο αναφέρεται τόσο στην αρχική κατάρτιση των αποσπασμένων και ομογενών εκπαιδευτικών, όσο και στις διάφορες μορφές επιμόρφωσής τους.

Για τους μεν αποσπασμένους εκπαιδευτικούς η αρχική τους κατάρτιση είναι κατά κανόνα ξένη προς το αντικείμενο της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη διασπορά, ενώ τα ζητήματα της επιμόρφωσής τους δεν έχουν μέχρι σήμερα θεσμικά πλήρως διευθετηθεί. Όσον αφορά τους ομογενείς εκπαιδευτικούς η αρχική τους κατάρτιση διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα, ενώ ως προς την επιμόρφωσή τους παρατηρείται μια σταδιακή ανάληψη της ευθύνης από την ελληνική πολιτεία, η οποία έγινε απτή με την ψήφιση του νόμου 2413/96, αλλά και με τη χρηματοδότηση των «Προγραμμάτων Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης», ένα εκ των οποίων ήταν και είναι και το πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι τύποι και οι μορφές επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης που υλοποιήθηκαν στα πλαίσια του παραπάνω προγράμματος καθώς και τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που προκύπτουν από τις παραπάνω διαδικασίες.

Εισαγωγικά

1. Τυπολογία εκπαιδευτικών

Οι διάφορες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης είναι ο σημαντικότερος χώρος χρήσης και καλλιέργειας της Ελληνικής, ο δε δάσκαλος φαίνεται να είναι το κατεξοχήν πρόσωπο που λειτουργεί και συγχρόνως θεωρείται από τους μαθητές ως ο «εκπρόσωπος» της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που ο δάσκαλος/εκπαιδευτικός είναι *αποσπασμένος* από την Ελλάδα.

Στον αντίποδα του αποσπασμένου δασκάλου/εκπαιδευτικού, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο οποίος συνήθως δεν είναι εξοικειωμένος με τη νοοτροπία και τους κώδικες επικοινωνίας των ομογενών μαθητών του, βρίσκεται ο *ομογενής δάσκαλος*, γέννημα θρέμμα στη χώρα διαμονής, απόφοιτος ενός Πανεπιστημίου αυτής της χώρας, με καλή παιδαγωγική-διδασκτική κατάρτιση, αλλά όχι πάντα και με υψηλή γλωσσική επάρκεια στην Ελληνική (σχετικά με το προφίλ των ομογενών εκπαιδευτικών βλ. Πετράκη 2003).

Ανάμεσα σ' αυτούς τους δύο τύπους δασκάλων/εκπαιδευτικών –που οι μεν πρώτοι λειτουργούν ως εκπρόσωποι της Ελλάδας και ως φορείς του ελλαδικού πολιτισμού και της ελλαδικής ελληνικότητας, οι δε δεύτεροι ως εκπρόσωποι της παροικίας και ως φορείς της διασπορικής ελληνικότητας– κινούνται οι τυπολογίες των δασκάλων/εκπαιδευτικών με *διδασκαλική κατάρτιση*. Γιατί υπάρχουν και δάσκαλοι που δε διαθέτουν διδασκαλική κατάρτιση (οι λεγόμενοι *μη προσοντούχοι*) και εντούτοις διδάσκουν κυρίως στα απογευματινά και Σαββατιανά Τμήματα Διδασκαλίας της Ελληνικής, λόγω έλλειψης επαγγελματία δασκάλου. Ο παρακάτω πίνακας 1 δίνει μια εικόνα για τις τυπολογίες των ομογενών εκπαιδευτικών με βάση την κατάρτισή τους

Πίνακας 1

Τυπολογίες ομογενών εκπαιδευτικών με βάση την κατάρτιση

Με διδασκαλική κατάρτιση	Χωρίς διδασκαλική κατάρτιση
1. Πτυχίο ΑΕΙ (Ελλάδας)	1. Πτυχίο ΑΕΙ (Ελλάδας)
2. Πτυχίο ΑΕΙ (ΧΔ)	2. Πτυχίο ΑΕΙ (ΧΔ)
3. Πτυχίο Ακαδημίας (Ελλάδα)	3. Πτυχίο Κολεγίου (ΧΔ)
4. Πτυχίο Κολεγίου (ΧΔ)	4. Πτυχίο κατώτερης σχολής (Ελλάδα)

5. Πτυχίο AEI & Master ή διδακτορικό ή 2 ^ο πτυχίο	5. Πτυχίο κατώτερης σχολής (ΧΔ)
	6. Απολυτήριο Λυκείου (Ελλάδα)
	7. Απολυτήριο Λυκείου (ΧΔ)
	8. Άσχετο επάγγελμα
	9. Καμία απολύτως ειδίκευση

Αυτή ακριβώς η κατάσταση υπαγορεύει εκτός από την ανάγκη μιας συνεχούς και συστηματικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και την ανάγκη κατάρτισης εξειδικευμένων Προγραμμάτων Σπουδών και διαφοροποιημένων «πακέτων» εκπαιδευτικού υλικού που θα βοηθούν ιδιαίτερα τον μη επαγγελματία (μη προσοντούχο) εκπαιδευτικό στο έργο του.

Κατηγοριοποιώντας διχοτομικά τους εκπαιδευτικούς, μπορούμε να κατατάξουμε στη μια κατηγορία τους *αποσπασμένους* και στην άλλη τους *ομογενείς*, δηλαδή αυτούς που διαμένουν μόνιμα στην εκάστοτε χώρα διαμονής.

Μεταξύ αυτών των δύο ομάδων εκπαιδευτικών παρατηρούνται κατά καιρούς εντάσεις έως και συγκρούσεις, οι οποίες ανάγονται σε δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος συναρτάται άμεσα με την επαγγελματική αποκατάσταση των ομογενών εκπαιδευτικών- οι αποσπασμένοι είναι έτσι και αλλιώς Έλληνες δημόσιοι υπάλληλοι. Το επιχείρημα των ομογενών εκπαιδευτικών: *«έρχονται οι Ελλαδίτες και μας παίρνουν τις θέσεις»*, μπορεί να ακούγεται απλοϊκό, όμως έχει μια πραγματική βάση, με την έννοια ότι οι διάφοροι φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη διασπορά προτιμούν για οικονομικούς λόγους έναν Ελλαδίτη αποσπασμένο εκπαιδευτικό, του οποίου τόσο ο μισθός όσο και τα ασφαλιστικά καλύπτονται εξ ολοκλήρου από το ελληνικό κράτος.

Ο δεύτερος, βαθύτερος και σημαντικότερος, λόγος ανάγεται στις διαφορετικές νοοτροπίες και κοσμοθεωρήσεις των δύο ομάδων εκπαιδευτικών. Οι δύο ομάδες είναι φορείς διαφορετικών ταυτοτήτων, διαφορετικών εκφάνσεων της ελληνικότητας. Οι μεταξύ τους εντάσεις σηματοδοτούν, επομένως, εντάσεις που προκύπτουν μέσα από τη *συνάντηση και αλληλεπίδραση της ελλαδικής ελληνικότητας με τις όποιες εκφάνσεις της διασπορικής ελληνικότητας*.

Από τις σχετικές με τη συνάντηση και αλληλεπίδραση των δύο ομάδων εκπαιδευτικών μελέτες και από τις μέχρι τώρα εμπειρίες και παρατηρήσεις μας προκύπτει ότι, σε τελική ανάλυση, στις σχολικές μονάδες όπου συνυπηρετούν εκπαιδευτικοί και των δύο ομάδων επέρχεται αργά ή γρήγορα μια ισορροπία, όχι μόνο επειδή αυτή επιβάλλεται εκ των πραγμάτων ή και διοικητικά, αλλά λόγω της μεταξύ τους *κοινωνικοπολιτισμικής όσμωσης*.

Από την άλλη, οι εντάσεις που σκιαγραφήθηκαν παραπάνω μπορούν σ' ένα βαθμό να αμβλυνθούν μέσω μιας συστηματικής, κοινής και επιτόπιας επιμόρφωσης ομογενών και αποσπασμένων εκπαιδευτικών.

Σ' αυτή καθώς και σε άλλες μορφές επιμόρφωσης θα επικεντρωθούμε παρακάτω, αφού προηγουμένως αναφερθούμε στο θέμα των αποσπάσεων Ελλαδιτών εκπαιδευτικών στο εξωτερικό και σκιαγραφήσουμε την αρχική κατάσταση των δύο ομάδων εκπαιδευτικών.

2. Αποσπάσεις εκπαιδευτικών στο εξωτερικό

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της *Διεύθυνσης Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας*, τον Ιανουάριο του 2010 υπηρετούσαν στο εξωτερικό **2.418** αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί, απασχολούμενοι είτε σε σχολεία είτε στα Γραφεία Εκπαίδευσης είτε σε Πανεπιστήμια με Ελληνικές Σπουδές, είτε, τέλος, σε άλλες υπηρεσίες και φορείς.

Οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας (57%) υπερείχαν αριθμητικά εκείνων της δευτεροβάθμιας (43%), πράγμα φυσικό μιας και ο μεγάλος αριθμός μαθητών φοιτά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Το 73% (n= 1633) των αποσπασμένων εκπαιδευτικών υπηρετούσε το σχολικό έτος 2009/10 στην Ευρώπη και κυρίως στη Γερμανία, όπου την ευθύνη για ελληνόγλωσση εκπαίδευση έχει κατά κύριο λόγο το ελληνικό κράτος.

Στις λοιπές ηπείρους διδάσκουν κυρίως *ομογενείς εκπαιδευτικοί* μισθοδοτούμενοι από τους φορείς. Πόσοι είναι αυτοί, είναι άγνωστο και είναι και σχεδόν αδύνατο να υπολογιστεί ο αριθμός τους, δεδομένου ότι, μεταξύ των άλλων, πολλοί απ' αυτούς δεν είναι εκπαιδευτικοί, αλλά ασκούν ένα άλλο κύριο επάγγελμα και ευκαιριακά επ' αμοιβή (σ' ορισμένες περιπτώσεις και εθελοντικά) διδάσκουν κάποιες ώρες τη βδομάδα, συνήθως Σάββατα, σε κάποιο απογευματινό Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας. Υπολογίζεται, ωστόσο, ότι μόνο στις ΗΠΑ διδάσκουν περισσότεροι από 1.000 ομογενείς εκπαιδευτικοί σε διάφορες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, συνήθως όμως όχι πλήρους απασχόλησης.

Για την Αυστραλία έχουμε μια σαφέστατη εικόνα ως προς τους αριθμούς των διαφόρων τύπων εκπαιδευτικών. Το σχολικό έτος 2009/10 το 84,2% του συνόλου των (n=500) εκπαιδευτικών ήταν ομογενείς και μάλιστα στην πλειοψηφία τους προσοντούχοι (n=239). Με δεδομένο ότι οι αποσπασμένοι ανέρχονται μόλις στο 15,8% και ότι στα δημόσια και Ημερήσια Σχολεία οι αποσπασμένοι δεν επιτρέπεται να είναι «υπεύθυνοι τάξης», είναι προφανές ότι ο ρόλος τους είναι περιορισμένος.

Η καλή στελέχωση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αυστραλία οφείλεται κυρίως στο γεγονός, ότι κατά τη δεκαετία του 1980, εν μέρει και

του 1990, εκπαιδεύτηκαν σε αρκετά αυστραλιανά Πανεπιστήμια με Τμήματα Ελληνικών Σπουδών εκπαιδευτικοί για τη διδασκαλία της Ελληνικής. Οι περισσότεροι δε απ' αυτούς έχουν επιμορφωθεί και στην Ελλάδα.

Αν ληφθεί υπόψη ότι οι αποσπάσεις εκπαιδευτικών στο εξωτερικό άρχισαν ήδη στα μέσα της δεκαετίας του 1960 να παίρνουν μαζικό χαρακτήρα, τότε μπορεί να υποστηριχθεί ότι για σχεδόν μισό αιώνα η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά αποτελεί μια δεύτερη αγορά εργασίας για τους ελλαδίτες εκπαιδευτικούς.

Εντούτοις, τα ζητήματα της επιμόρφωσης αυτών των εκπαιδευτικών δεν έχουν μέχρι σήμερα θεσμικά πλήρως διευθετηθεί, η δε αρχική κατάρτισή τους είναι κατά κανόνα ξένη προς το αντικείμενο της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη διασπορά.

3. Αρχική κατάρτιση αποσπασμένων και ομογενών εκπαιδευτικών

Ειδικότερα, οι λεγόμενες καθηγητικές Σχολές των Πανεπιστημίων δεν δίδουν προτεραιότητα στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών, γι αυτό και δεν έχουν να επιδείξουν κάτι το ιδιαίτερο ως προς την κατάρτιση των φοιτητών τους σε θέματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής, Διασπορικών Σπουδών και Διδακτικής της Δεύτερης Γλώσσας. Εξαιρεση αποτελούν εκείνα τα Τμήματα Φιλολογίας τα οποία διαθέτουν οργανωμένους Τομείς Γλωσσολογίας στους οποίους θεραπεύεται, ωστόσο, το αντικείμενο της Διδακτικής της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας.

Καλύτερη είναι η κατάσταση στα Παιδαγωγικά Τμήματα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι προετοιμάζουν εκπαιδευτικούς για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά, δεδομένου ότι στοχεύουν στην κατάρτιση ενός εκπαιδευτικού για την ελλάδικη εκπαίδευση. Λογικό, επομένως, είναι τα Προγράμματα Σπουδών τους να διαμορφώνονται με βάση αυτή η στοχοθεσία.

Εντούτοις, Τμήματα που έχουν εντάξει στα Προγράμματα Σπουδών τους θέματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής, Διγλωσσίας και Διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας, προετοιμάζουν ως ένα βαθμό τους φοιτητές τους και για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά με την έννοια ότι τα εν λόγω θέματα αναφέρονται σε εκπαιδευτικές, διδακτικές και επικοινωνιακές περιστάσεις σε καταστάσεις συνάντησης πολιτισμών. Προγράμματα Σπουδών με τέτοιου είδους θέματα υπάρχουν ωστόσο σχεδόν σε όλα τα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης της χώρας. Επίσης υπάρχουν και Τμήματα, όπως για παράδειγμα το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης, τα οποία έχουν εντάξει στα Προγράμματα Σπουδών τους μαθήματα ειδικά για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά.

Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, μπορεί να υποστηριχθεί, ότι μέχρι σήμερα η ελληνική εκπαίδευση στη διασπορά δε έχει ενταχθεί στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα. Ως προς την αρχική κατάρτισή των ομογενών εκπαιδευτικών, δηλαδή των εκπαιδευτικών που διαμένουν μόνιμα στις χώρες διαμονής, η κατάσταση διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα. Στις ευρωπαϊκές χώρες, και προπάντων στη Γερμανία, οι ομογενείς εκπαιδευτικοί έχουν κατά κανόνα αποφοιτήσει από ελληνικά Πανεπιστήμια και εργάζονται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αμειβόμενοι από το ελληνικό κράτος. Αντίθετα, στις λοιπές χώρες και κυρίως στην Αμερική, στον Καναδά και στην Αυστραλία, οι ομογενείς εκπαιδευτικοί αμείβονται από τους φορείς και είτε είναι απόφοιτοι ελληνικών Παιδαγωγικών Ακαδημιών (παλαιότερα) και Πανεπιστημίων, είτε Σχολών Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών των χωρών διαμονής. Ιδιαίτερα στην Αμερική και στην Αυστραλία απαντώνται ομογενείς εκπαιδευτικοί που έχουν αποφοιτήσει από ιδρύματα της χώρας διαμονής. Συγκεκριμένα, στην Αμερική λειτούργησε για περίπου τρεις δεκαετίες η Ακαδημία του Αγίου Βασιλείου, φορέας της οποίας ήταν η Αρχιεπισκοπή Αμερικής. Το 1974 ενσωματώθηκε στο Hellenic College στη Βοστώνη, το οποίο λειτουργεί μέχρι σήμερα με φορέα επίσης την Αρχιεπισκοπή. Την τελευταία εικοσαετία έχει, ωστόσο, υποχωρήσει η επιτόπια κατάρτισή εκπαιδευτικών με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται οι ανάγκες από ντόπιο δυναμικό.

Στην περίπτωση της Αυστραλίας η επιτόπια κατάρτιση εκπαιδευτικού προσωπικού, σε Πανεπιστήμια όπου λειτουργούσαν Τμήματα Ελληνικών Σπουδών, ήταν κατά την δεκαετία του 1980 και 1990 καλά οργανωμένη, έτσι ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες σε εκπαιδευτικό προσωπικό από τους αποφοίτους αυτών των τμημάτων. Σήμερα η «παραγωγή» ντόπιου εκπαιδευτικού δυναμικού έχει σημαντικά υποχωρήσει. Εντούτοις, οι ανάγκες καλύπτονται ακόμα από ντόπιο εκπαιδευτικό δυναμικό. Σε γενικές γραμμές μπορεί να υποστηριχθεί ότι η ιστορική εξέλιξη των ίδιων των διασπορών σε συνδυασμό με τις πολιτικές των χωρών διαμονής, έχουν οδηγήσει, μεταξύ των άλλων, και στην υποχώρηση των σπουδών για επιτόπια κατάρτιση εκπαιδευτικών για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά.

Η εξέλιξη αυτή αφήνει ένα κενό στην κατάρτιση εξειδικευμένου προσωπικού για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά, το οποίο μέχρι ενός βαθμού θα μπορούσε να συμπληρωθεί από τα ελληνικά Πανεπιστήμια, μέσα από τον εμπλουτισμό των Προγραμμάτων Σπουδών τους με θέματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Διασπορικών Σπουδών και διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας ή μέσα από την οργάνωση εξειδικευμένων επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Διαφοροποιημένη είναι η κατάσταση σε σχέση με την επιμόρφωση των ομογενών εκπαιδευτικών. Η αναγκαιότητα επαφής των ομογενών εκπαιδευ-

τικών με το μητροπολιτικό κέντρο και η επιμόρφωσή τους σε θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού και προπάντων σε θέματα δομής και λειτουργίας και διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας, αναγνωρίστηκε αρκετά νωρίς από την ελληνική πολιτεία και διατέθηκαν σχετικοί πόροι. Την οργάνωση των επιμορφωτικών προγραμμάτων ανέλαβε κατά τη δεκαετία του 1980 η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, σε συνεργασία με μέλη ΔΕΠ που διέθεταν εμπειρία και γνώση σχετικά με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά.

Με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού και τη δημιουργία διάυλων επικοινωνίας με τον ελληνισμό της πρώην Σοβιετικής Ένωσης άρχισαν να δραστηριοποιούνται αρκετά Πανεπιστήμια της χώρας, οργανώνοντας κυρίως προγράμματα επιμόρφωσης για τους ομογενείς εκπαιδευτικούς από αυτές τις χώρες, και όχι μόνο. Οι νέες εξελίξεις οδήγησαν σε μια σταδιακή ανάληψη της ευθύνης για την επιμόρφωση των ομογενών εκπαιδευτικών από τα Πανεπιστήμια και στη συνέχεια και από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Τομή ωστόσο, ως προς την επιμόρφωση των αποσπώμενων στο εξωτερικό ελλαδιτών εκπαιδευτικών όσο και ως προς την επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των ομογενών εκπαιδευτικών αποτέλεσαν η ψήφιση του νόμου 2413 τον Ιούνιο του 1996 και στη συνέχεια η χρηματοδότηση των λεγόμενων «Προγραμμάτων Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης», ένα εκ των οποίων ήταν/είναι και το πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών».

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος τέθηκαν νέες βάσεις για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, γενικότερα, και για την επιμόρφωση των ομογενών εκπαιδευτικών καθώς και των αποσπώμενων στο εξωτερικό ελλαδιτών εκπαιδευτικών, ειδικότερα.

4. Επιμόρφωση αποσπασμένων και ομογενών εκπαιδευτικών

Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος το οποίο υλοποιήθηκε από το Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.) του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης και χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας και την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν υλοποιηθεί σεμινάρια επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης τόσο για τους αποσπασμένους όσο και για τους ομογενείς εκπαιδευτικούς. Η επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου Παιδεία Ομογενών, κατά το χρονικό διάστημα 1997 - 2008.

Ειδικότερα για τους **αποσπασμένους** εκπαιδευτικούς υλοποιήθηκαν *α) σεμινάρια εισαγωγικής επιμόρφωσης (ενημέρωσης) στην Ελλάδα β) σεμινάρια*

τηλεπimόρφωσης στο εξωτερικό, στις χώρες απόσπασής τους. Σε ότι αφορά την εισαγωγική επιμόρφωση, από το 1998 έως και το 2008, όπως φαίνεται και στον πίνακα 2, υλοποιήθηκαν συνολικά 8 σεμινάρια στα οποία συμμετείχαν 1.981 προς απόσπαση εκπαιδευτικοί.

Πίνακας 2
Σεμινάρια εισαγωγικής επιμόρφωσης αποσπόμενων εκπ/κών

Χρονικό Διάστημα	Αριθ. εκπ/κών
27-31 Ιουλίου 1998	200
26-30 Ιουλίου 1999	250
2-12 Ιουλίου 2001	246
23-27 Ιουλίου 2003	272
20-26 Ιουνίου 2004	202
10 – 15 Ιουλίου 2006	259
23-27 Ιουλίου 2007	330
7 -12 Ιουλίου 2008	222
Σύνολο	1.981

Τα σεμινάρια αυτά, ήταν συνολικής διάρκειας περίπου 35 ωρών σε διάστημα μιας εβδομάδας το καθένα και υλοποιούνταν κάθε φορά στην Αθήνα, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Ι.Π.Ο.Δ.Ε.) και τη Διεύθυνση Παιδείας Ομογενών & Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΔΙΠΟΔΕ), ενώ χρηματοδοτούνταν από το πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών». Στα σεμινάρια αυτά, το πρόγραμμα Παιδεία Ομογενών ουσιαστικά κάλυπτε το κομμάτι της διδακτικής μεθοδολογικής επιμόρφωσης των συμμετεχόντων (1 με 2 μέρες από το κάθε πενήτημερο σεμινάριο), σε συνεδρίες ολομέλειας ή και παράλληλες (ανάλογα με τις βαθμίδες εκπαίδευσης ή τις χώρες απόσπασης των εκπαιδευτικών). Τις υπόλοιπες ημέρες και ώρες οι εκπαιδευτικοί ενημερώνονταν από υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου Παιδείας, του ΥΠΕΞ, του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, και από Συντονιστές Εκπαίδευσης κυρίως για υπηρεσιακά αλλά και εκπαιδευτικά θέματα.

Στο πλαίσιο των σεμιναρίων δίδονταν κάθε φορά και το αντίστοιχο διδακτικό υλικό, ανάλογα με τη χώρα απόσπασης του κάθε εκπαιδευτικού.

Από την άλλη, για τους **ομογενείς** εκπαιδευτικούς υλοποιήθηκαν:

- α) σεμινάρια επιμόρφωσης στις χώρες που ζουν,
- β) σεμινάρια επιμόρφωσης σε ελληνικά Πανεπιστήμια,
- γ) σεμινάρια μετεκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και
- δ) σεμινάρια τηλεπιδόρφωσης στις χώρες που ζουν, τα οποία απευθύνονταν από κοινού και στην ομάδα των αποσπασμένων εκπαιδευτικών.

Από τον Δεκέμβριο του 1997 ως και τον Ιούλιο του 2008, υλοποιήθηκαν:

- α) Στο εξωτερικό: 86 σεμινάρια, στα οποία επιμορφώθηκαν 4.798 εκπαιδευτικοί (Πιν. 3).

Πίνακας 3

Σεμινάρια ομογενών εκπαιδευτικών στο εξωτερικό

Χρονική περίοδος	Αριθ. σεμιν.	Εκπ/κοί
1998-2001	51	2.869
2004	3	240
2006-2007	11	639
2008	21	1.050
Σύνολο	86	4.798

Οι επιμορφωτές ήταν καθηγητές και επιστημονικοί συνεργάτες του Προγράμματος Παιδεία Ομογενών, είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό, καθώς και ειδικοί επιστήμονες σε κάθε χώρα διαμονής. Σε αυτά συμμετείχαν οι ομογενείς εκπαιδευτικοί όλων των τύπων, των βαθμίδων και των μορφών ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, αλλά συχνά και οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί. Τα σεμινάρια αυτά είχαν ως στόχο την ενημέρωση των εκπαιδευτικών πάνω σε ζητήματα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης και συγκεκριμένα τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης και ξένης γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού, την ενημέρωση για τη διαδικασία παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού και την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε αυτή. Στο επίκεντρο του προγράμματος αυτών των σεμιναρίων βρισκόταν κατά κανόνα το παραχθέν εκπαιδευτικό υλικό.

Τα σεμινάρια αυτά ήταν περισσότερο εισαγωγικά και στόχο είχαν να μυήσουν τους εκπαιδευτικούς στη φιλοσοφία και τη μεθοδολογία των Προγραμμάτων Σπουδών για την ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη διασπορά, ώστε να είναι ικανοί οι εκπαιδευτικοί να αξιοποιήσουν το νέο εκπαιδευ-

τικό υλικό. Παράλληλα με τα σεμινάρια στο εξωτερικό, η δεύτερη και ουσιαστικότερη μορφή επιμόρφωσης των ομογενών εκπαιδευτικών ήταν τα σεμινάρια που υλοποιήθηκαν σε Πανεπιστήμια στην Ελλάδα.

- β) Συγκεκριμένα, σε ελληνικά πανεπιστήμια υλοποιήθηκαν 27 σεμινάρια επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης, στα οποία επιμορφώθηκαν συνολικά 848 ομογενείς εκπαιδευτικοί. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε αυτά προέρχονταν από 34 διαφορετικές χώρες. Ο πίνακας 4, αποτυπώνει τη συνολική εικόνα σε σχέση με τις χώρες διαμονής των επιμορφωθέντων εκπαιδευτικών.

Πίνακας 4

Σύνολα επιμορφωθέντων εκπαιδευτικών ανά χώρα (1997-2008)

Ομογενείς εκπαιδευτικοί επιμορφούμενοι στην Ελλάδα ανά χώρα (1997-2008)				
ΧΩΡΑ	1997-2001	2002-2004	2006-2008	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	108	53	98	259
Ν. ΖΗΛΑΝΔΙΑ	2	3	2	7
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	0	0	1	1
Ν. ΑΦΡΙΚΗ	8	6	9	23
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	0	1	2	3
ΑΙΘΙΟΠΙΑ	0	1	0	1
ZAMPIA	0	1	0	1
ΧΙΛΗ	0	0	2	2
ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ	1	0	1	2
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	5	0	3	8
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	0	0	4	4
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	0	6	0	6
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	0	5	6	11
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	0	22	13	35
ΤΟΥΡΚΙΑ	0	0	6	6
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	0	2	0	2

ΧΩΡΑ	1997-2001	2002-2004	2006-2008	ΣΥΝΟΛΟ
ΡΩΣΙΑ	13	20	16	49
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ	0	1	0	1
ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	0	0	1	1
ΤΣΕΧΙΑ	0	3	6	9
ΑΡΜΕΝΙΑ	0	4	8	12
ΓΕΩΡΓΙΑ	9	14	13	36
ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ	0	0	1	1
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	0	4	4	8
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	0	0	10	10
ΑΛΒΑΝΙΑ	0	5	19	24
ΚΑΝΑΔΑΣ	36	25	55	116
ΗΠΑ	44	30	73	147
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	0	0	1	1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	0	8	21	29
ΙΤΑΛΙΑ	0	0	3	3
Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	0	1	5	6
ΛΕΤΟΝΙΑ	0	2	0	2
ΣΟΥΗΔΙΑ	0	18	4	22
ΣΥΝΟΛΟ	226	235	387	848

Οι βασικοί άξονες των σεμιναρίων σχετίζονταν με:

- τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης και ξένης
- την παραγωγή νέου εκπαιδευτικού υλικού
- την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας
- το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα
- τη δημιουργία δικτύων επικοινωνίας

Κυρίαρχοι **στόχοι** των σεμιναρίων ήταν η βελτίωση της διδακτικής ετοιμότητας των εκπαιδευτικών, η επαφή τους με τη ζωντανή ελληνική γλώσσα, η βιωματική προσέγγιση των ιστορικο-πολιτισμικών στοιχείων, η γνωριμία με την ελλαδική εκπαιδευτική πραγματικότητα, η αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευτικών όχι μόνο της ίδιας χώρας, αλλά και μεταξύ άλλων χωρών, ο αλληλοεμπλουτισμός, η ανταλλαγή απόψεων, θέσεων, προβληματισμών, οι

ομάδες εργασίας, η συμμετοχή σε δραστηριότητες εντός και εκτός του Πανεπιστημίου. Στόχος ήταν επίσης η καταγραφή και η αξιοποίηση της εμπειρίας του ίδιου του εκπαιδευτικού αναφορικά με όλα τα παραπάνω, για αυτό και στο πλαίσιο επιμόρφωσης έγιναν αρκετές επιμέρους σχετικές μελέτες (case studies). Πολύτιμα ωστόσο ήταν τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μέσα από τα δυο ερωτηματολόγια, τα οποία καλούνταν να συμπληρώσουν οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί σε κάθε σεμινάριο. Το πρώτο δινόταν με την έναρξη του σεμιναρίου και αφορούσε μια σειρά από στοιχεία της σχολικής, ακαδημαϊκής και επαγγελματικής τους βιογραφίας, καθώς και τις επιμορφωτικές ανάγκες αλλά και τις προσδοκίες τους από το σεμινάριο. Το δεύτερο ερωτηματολόγιο που ήταν ανώνυμο, δινόταν με το τέλος του κάθε σεμιναρίου και στόχο είχε την αξιολόγηση των πεπραγμένων από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς καθώς και την διερεύνηση του αν εκπληρώθηκαν οι αρχικές τους προσδοκίες ή όχι.

Η χρονική διάρκεια του κάθε σεμιναρίου ήταν περίπου τρεις εβδομάδες και εκτός από τα μαθήματα εντός των αιθουσών, στα σεμινάρια περιλαμβάνονταν και επισκέψεις σε σχολεία, σε ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους (βιωματική μάθηση), ενώ οι εκπαιδευτικοί παρακολουθούσαν όλα τα συνέδρια και τις επιστημονικές διημερίδες/ημερίδες που υλοποιούνταν παράλληλα με το δικό τους πρόγραμμα κάθε φορά.

Παράλληλα με τα προαναφερθέντα σεμινάρια στο πανεπιστήμιο Κρήτης, κατά την πρώτη φάση του προγράμματος χορηγήθηκαν και οκτώ **υποτροφίες** σε ομογενείς και αλλογενείς εκπαιδευτικούς, οι οποίοι διέθεταν πτυχίο πανεπιστημίου με διδασκαλική κατεύθυνση. Οι υποτροφίες έδωσαν την ευκαιρία στους συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς να κάνουν εντατικά μαθήματα ελληνικής γλώσσας, να έχουν μια βαθύτερη προσέγγιση της ελλαδικής πραγματικότητας, ενώ παράλληλα πρόσφεραν στο πρόγραμμα την εμπειρία τους από τη γνώση για τις συνθήκες της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης που επικρατούσαν στις χώρες διαμονής τους. Στη ουσία, οι υποτροφίες αυτές αποτέλεσαν το προπαρασκευαστικό στάδιο για την οργάνωση σεμιναρίων **μετεκπαίδευσης** που ακολούθησαν στη συνέχεια.

Τα σεμινάρια μετεκπαίδευσης διαφοροποιήθηκαν από εκείνα της επιμόρφωσης σε αρκετά σημεία. Συγκεκριμένα:

- α) Ως προς τη χρονική τους διάρκεια, καθώς ήταν μεγαλύτερης διάρκειας (από τέσσερις μήνες τα πρώτα έως και τέσσερις εβδομάδες τα τελευταία).
- β) Ως προς τα ημερήσια προγράμματα τους, καθώς δόθηκε έμφαση στη γλωσσική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, ενώ για τη λήψη του πιστοποιητικού μετεκπαίδευσης υποβλήθηκαν σε γραπτές εξετάσεις ή εξειδικευμένες εργασίες.

- γ) Ως προς την πιστοποίηση της παρεχόμενης γνώσης.
- δ) Ως προς το επίπεδο κατάρτισης των εκπαιδευτικών, καθώς ήταν προαπαιτούμενο για τους συμμετέχοντες η πιστοποίηση της ελληνομάθειάς τους αλλά και η κατοχή τίτλου σπουδών ΑΕΙ διδασκαλικής κατεύθυνσης, ενώ αρκετοί ήταν και κάτοχοι masters ή διδακτορικών.
- ε) Ως προς την επαγγελματική τους κατάσταση, εφόσον για τη συμμετοχή τους απαιτούνταν η δέσμευση ενός φορέα ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης για την μετέπειτα απασχόληση τους σε Σχολεία ή Τμήματα ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης για τρία τουλάχιστον έτη και τέλος,
- στ) Ως προς τις προσδοκίες που το πρόγραμμα είχε από τους συμμετέχοντες σε αυτά, καθώς στην ουσία οι μετεκπαιδευόμενοι προορίζονταν να λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά στις χώρες διαμονής τους.

Σε κάθε σεμινάριο γινόταν προσπάθεια βελτίωσης του, τόσο σε επίπεδο διδακτικής προσέγγισης και περιεχομένου, όσο και σε οργανωτικό-διαδικαστικό. Για το σκοπό αυτό, αποτέλεσαν αναπόσπαστο μέρος του κάθε σεμιναρίου οι αξιολογήσεις. Μια διαμορφωτική κατά τη διάρκεια του, η οποία ήταν σε μορφή προφορικής συζήτησης με τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς, και μια γραπτή. Η γραπτή αξιολόγηση γινόταν με την ολοκλήρωση κάθε σεμιναρίου μέσω ενός ανώνυμου ερωτηματολογίου που καλούνταν να συμπληρώσουν οι εκπαιδευτικοί. Οι άξονες της αξιολόγησης αφορούσαν κάθε φορά τόσο το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία του σεμιναρίου όσο και την οργανωτική του διάσταση (διαμονή, διατροφή, ξεναγήσεις κ.λπ.).

Με την ολοκλήρωση κάθε σεμιναρίου συντάσσονταν μια απολογιστική έκθεση (εσωτερική αξιολόγηση) η οποία είχε ως βάση την επεξεργασία των ερωτηματολογίων αξιολόγησης που συμπλήρωναν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, αλλά και τις απόψεις των επιμορφωτών, και των εμπνευστών που συμμετείχαν σε κάθε σεμινάριο.

5. Τηλεπimόρφωση αποσπασμένων και ομογενών εκπαιδευτικών

Αξιοποιώντας την εμπειρία από τις μορφές επιμόρφωσης που περιγράψαμε παραπάνω, και συνδυάζοντας τις δυνατότητες που προσφέρει η νέα τεχνολογία, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε και μια τρίτη μορφή επιμόρφωσης που απευθύνονταν τόσο στους ομογενείς όσο και στους αποσπώμενους εκπαιδευτικούς.

Αυτή ήταν η *εξ αποστάσεως επιμόρφωση* των εκπαιδευτικών. Δηλαδή η τηλεπimόρφωση των εκπαιδευτικών της διασποράς, σε σύγχρονη και σε ασύγχρονη μορφή. Η μορφή αυτή επιμόρφωσης, σαφώς λιγότερο δαπανηρή από

τις δυο προηγούμενες, υπολογίζεται ότι έχει μεγαλύτερη βιωσιμότητα και διείσδυση στις ομάδες των εκπαιδευτικών από τις προηγούμενες μορφές

Κύριος στόχος της τηλεπιμόρφωσης ήταν η γνωριμία και εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τα Προγράμματα Σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος Παιδεία Ομογενών. Παράλληλα, οργανώθηκαν και μαθήματα σχετικά τις μεθόδους διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης γλώσσας, έτσι ώστε να βελτιωθεί η διδακτική ετοιμότητα των εκπαιδευτικών. Η στοχοθεσία των εξ αποστάσεως σεμιναρίων ήταν πιο περιορισμένη, αλλά είχε περισσότερους αποδέκτες.

Για το σκοπό αυτό σχεδιάστηκε ένα «πακέτο» 22 διδακτικών ωρών, το οποίο χωρίστηκε σε πέντε θεματικούς άξονες και εφαρμόστηκε σε τρεις διαφορετικές γεωγραφικές ζώνες ανά τον κόσμο:

α) Ωκεανία, β) Ευρώπη-Αφρική, γ) Β. & Ν. Αμερική.

Στον πίνακα 5 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι θεματικοί άξονες, οι διδακτικές ώρες που διαρκεί ο κάθε άξονας καθώς και τα γνωστικά αντικείμενα με τους διδάσκοντες που τα παρουσιάζουν.

Πίνακας 5

Θεματικοί άξονες και διδακτικές ώρες σεμιναρίων τηλεκπαίδευσης

Θεματικοί Κύκλοι	Περιεχόμενα	Διδακτικές ώρες
Α΄ Κύκλος	Θεωρητικό Πλαίσιο & Προγράμματα Σπουδών, Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα, Ελληνική ως Ξένη Γλώσσα, Διαπιστωτικά Κριτήρια	6 ώρες
Β΄ Κύκλος	ΕΔΓ*: Διδακτική Αξιοποίηση των νέων Βιβλίων	4 ώρες
Γ΄ Κύκλος	ΕΞΓ*: Διδακτική Αξιοποίηση των νέων Βιβλίων	4 ώρες
Δ΄ Κύκλος	Στοιχεία Ιστορίας και πολιτισμού Θεωρία και Πράξη	4/ώρες
Ε΄ Κύκλος	Εκπαιδευτικά Πολυμέσα	2 ώρες
	Αποτίμηση	2 ώρες

Το παραπάνω «πακέτο» των 22 ωρών εφαρμόστηκε στις τρεις γεωγραφικές ζώνες: αρχικά σε Αυστραλία, έπειτα σε ευρωπαϊκές αφρικανικές χώρες και Τουρκία και ολοκλήρωσε τον κύκλο του στις ΗΠΑ.

6. Συνολικά συμπεράσματα και προτάσεις ως προς την εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Με βάση τις παραπάνω αναλύσεις καθώς και την εν γένει συσσωρευμένη εμπειρία και γνώση έχουμε καταλήξει σε κάποιες διαπιστώσεις και παραδοχές, οι οποίες με τη σειρά τους μας οδηγούν σε προτάσεις και θέσεις αναφορικά με την επιμόρφωση αλλά και την αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών της διασποράς.

Ως προς τους εκπαιδευτικούς-αποδέκτες της επιμόρφωσης διαπιστώνουμε ότι αυτοί βελτιώνονται σταδιακά τόσο όσο ως προς τη μεθοδολογική τους κατάρτιση όσο και ως προς την διδακτική τους ετοιμότητα.

Από τη διαπίστωση κοινών αναγκών αλλά και προσδοκιών, παρατηρούμε ότι υπάρχει διαρκής αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών μεταξύ τους από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές και διαφορετικά κοινωνικοπολιτισμικά περιβάλλοντα. Η αλληλεπίδραση όμως αυτή δεν είναι απλώς μια διαπίστωση αλλά και ένα διαρκές ζητούμενο από την πλευρά των εκπαιδευτικών.

Η επιμόρφωση αποτελεί αφετηρία για την περαιτέρω εμβάθυνση σε θέματα που αφορούν την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά. Οι επιμορφωθέντες ομογενείς εκπαιδευτικοί συνέβαλαν αποφασιστικά στη διαμόρφωση και προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού του προγράμματος Παιδεία Ομογενών στις δικές τους διδακτικές περιστάσεις, αναδεικνύοντας διαφορές και ομοιότητες σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Από την άλλη, η ανάγκη εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με σύγχρονο και διαφοροποιημένο διδακτικό υλικό ήταν διαρκής σε όλες τις μορφές επιμόρφωσης.

Ως προς την οργάνωση και υλοποίηση των σεμιναρίων διαπιστώσαμε ότι συνυπάρχουν κοινές επιμορφωτικές ανάγκες, αλλά ταυτόχρονα και σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών.

Η ανατροφοδότηση από και η εμπειρία με τους μάχιμους εκπαιδευτικούς κατευθύνει πλέον και αναδιαμορφώνει συνεχώς το περιεχόμενο αλλά και την οργάνωση των σεμιναρίων.

Ο αριθμός και η ποικιλότητα των σεμιναρίων συντέλεσαν αποφασιστικά στο να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός εξειδικευμένος στην επιμόρφωση των ομογενών και των προς απόσπαση εκπαιδευτικών. Η εμπειρία αυτή και οι εξειδικευμένες γνώσεις είναι σκόπιμο να αξιοποιηθούν και να εμπλουτιστούν μελλοντικά.

Ως προς τις μελλοντικές μορφές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της διασποράς δεχόμαστε ότι είναι συνυφασμένες με την συνολική εκπαιδευτική διαδικασία, πρέπει να ενισχυθούν, να συστηματοποιηθούν και να διαφοροποιηθούν, παίρνοντας κάθε φορά μια πιο στοχευμένη μορφή. Αυτό προϋποθέτει τη θεσμοθέτηση μιας σειράς μέτρων τα οποία και παραθέτουμε σε κωδικοποιημένη μορφή παρακάτω.

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

1. Επιμόρφωση αποσπώμενων εκπαιδευτικών σε δύο φάσεις:
1η φάση: Εισαγωγική επιμόρφωση μιας εβδομάδας στην Ελλάδα, αφού έχει προηγηθεί σχετική *Τηλεπιδιόρθωση*.
2η φάση: Επιτόπια σεμινάρια από κοινού με τους ομογενείς εκπαιδευτικούς.
2. Επιμόρφωση ομογενών εκπαιδευτικών:
  - 2.1 Οργάνωση και υλοποίηση επιτόπιων επιμορφωτικών σεμιναρίων, από κοινού με τους αποσπασμένους.
  - 2.2 Οργάνωση και υλοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων διάρκειας δύο-τριών εβδομάδων στην Ελλάδα.
  - 2.3 Μετεκπαίδευση διάρκειας τουλάχιστον ενός εξαμήνου, βάσει του άρθρου 21 του ν. 2413/96, η οποία θα οδηγεί στη χορήγηση «Πιστοποιητικού Διδακτικής Επάρκειας».
3. Σύγχρονη και ασύγχρονη *Τηλεπιδιόρθωση* για αποσπασμένους και ομογενείς εκπαιδευτικούς, ανά χώρα, ζώνη ή παγκοσμίως.
4. Προτείνεται επίσης υπογραφή μνημονίων μεταξύ Ελλάδας και των, κατά πολιτεία/κρατίδιο, Υπουργείων Παιδείας με περιεχόμενο την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Εκπαίδευση εκπαιδευτικών

- Το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας να επιδιώξει την υπογραφή μνημονίων συνεργασίας με τα Υπουργεία των χωρών διαμονής ή και με Πανεπιστήμια που έχουν *Τμήματα Ελληνικών Σπουδών*, με στόχο την επιτόπια εκπαίδευση εκπαιδευτικών.
- Μετεκπαίδευση των αποφοίτων αυτών των Πανεπιστημίων στην Ελλάδα, με βάση το νόμο 2413/1996 άρθρο 21, και χορήγηση «Πιστοποιητικού Διδακτικής Επάρκειας».

Βιβλιογραφία

- Δαμανάκης Μ. (επιμ.) (1998), Παιδεία Ομογενών: Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο.
- Δαμανάκης Μ. (2007), Ταυτότητες και Εκπαίδευση στη Διασπορά, Gutenberg, Αθήνα.
- Νικολιδάκης Ν. (2004), «Η συμβολή της Ακαδημίας του Αγίου Βασιλείου στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση των ΗΠΑ», στο: *Ιστορία της Νεοελληνικής Διασποράς. Έρευνα και Διδασκαλία* τ. Β' (σ.σ.142-155), Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ, Ρέθυμνο.
- Πετράκη Κ. (2003). Η επιμόρφωση των ομογενών εκπαιδευτικών σε ελληνικά Πανεπιστήμια: το κοινωνικοπολιτισμικό και επαγγελματικό τους προφίλ, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. Ρέθυμνο http://www.ediamme.edc.uoc.gr/diaspora/index.php?greekintro_ypl

ABSTRACT

Training teachers for Greek-language education in the Diaspora

The various forms of Greek-language education in the Diaspora is the main area of its functioning and refinement. At the same time, the teacher is the most important factor for the tuition of the Greek language in the Diaspora. There are two basic types of teachers in Greek education abroad: 1) Greek teachers who live and work abroad 2) Greek teachers living in Greece and transferred by the Ministry of Education for five years in schools abroad. The first type consists of many subtypes based on the basic training of the teachers. This article refers to the basic and in service training as well of the teachers that work in the Greek-language education in the Diaspora.

For the type 2 of Greek teachers (these who live in Greece and are detached abroad) their basic training does not include special subjects related to the teaching of Greek language.

As concerns the type of Greek teachers that live abroad their basic training differs from country to country. Finally, regarding their in-service training we see that training is being taken over by the Greek state according to the law 2413/96 and the funding of the "Education for Greeks Abroad" project.

The types, the training forms as well as the conclusions drawn from the special programmes for Greek diaspora teacher are particularly interesting.